

2. Дяченко Б.І. та ін. Порівняльна характеристика лісових ресурсів прикордонних регіонів України і окремих країн Європи./Стратегія сталого розвитку Закарпаття:еколого-економічний аспект та соціальні моделі. –Ужгород, 2001.-с.445.
3. Звіт про результати аудиту ефективності управління лісовими ресурсами Карпатського регіону / Підготовлено департаментом контролю за використанням коштів державного бюджету в регіонах і затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 19.08.2003 № 16-2 / – Київ: Рахункова палата України, 2004. – Випуск 1.
4. Карпук І.А. Ліси України в контексті реформування економіки. „Регіональна економіка”№3, 2003.
5. Лісовий комплекс Закарпаття: сучасний стан, проблеми стабілізації та перспективи розвитку. Матеріали регіональної науково-практичної конференції. – Ужгород : „Патент”, 1998.
6. Нові кроки – маневр широкий. "Новини Закарпаття" №183-184 від 6 грудня 2003.
7. Рушак М.Ю. Ліси Закарпаття як фактор впливу на екологію краю/Науковий вісник ужгородського університету. Серія “Економіка”, №8. – Ужгород, 2001. – с.82.
8. Статистичний бюлетень. Про господарську діяльність підприємств лісового господарства у 2004 році , Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2005.
9. У лісовій галузі – „FORZA” „Новини Закарпаття” № 56 від 12 квітня 2005.
10. Фіольмі Х. Швейцарсько-український проект сталого лісокористування на Закарпатті як важливий фактор економічного розвитку та збереження природних і культурних цінностей Карпат./ Екологічні та соціально-економічні аспекти збереження етнокультурної та історичної спадщини Карпат. Матеріали науково-практичної конференції. – Рахів, 2005.-с.15.
11. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. – К.:КНЕУ, 2004. – с. 143.

УДК 332.32(477.87)

## ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В РЕГІОНІ: ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

**Романович Р.А.**

*Розглянуто основні засади формування територіальної структури землекористування в регіоні. Обґрунтовано методологічні підходи дослідження господарського використання земельних ресурсів. Здійснено аналіз і результативність земельної реформи, змін земельних відносин, визначено пріоритетні напрямки використання земельних угідь на перспективу.*

*Кількість бібліографічних посилань – 17; мова – українська.*

**Ключові слова:** територіальна структура регіонального землекористування, реформування земельних відносин, пріоритетні напрямки використання земельних угідь.

### ВСТУП

Земля, як матеріальна основа виробничої діяльності є не тільки предметом, але і засобом праці. До того ж, у процесі сільськогосподарського виробництва природна родючість землі під антропогенним впливом перетворюється в ефективну родючість і стає продуктивною силою суспільства. Особливістю земельних ресурсів як засобу виробництва є просторове обмеження та неможливість штучно продукуватися. Тому важливою проблемою залишається виважений підхід до організації землекористування, забезпечення процесів повноцінного відтворення землі та регулювання суспільних відносин з приводу володіння, розпорядження та використання земельних ділянок. Оскільки, проведення земельної реформи в умовах перехідної економіки України пов'язане із змінами існуючої системи землекористування на основі розвитку

різних форм господарювання та форм власності на землю, постає необхідність удосконалення територіальної структури землекористування в регіоні, розробка та реалізація шляхів його оптимізації.

Проблеми раціонального використання земельних ресурсів, завдання їх територіальної оптимізації знайшли відображення на загальнонаціональному рівні в наукових працях Андрейцева В.І., Гайдуцького П.І., Даниленко А.С., Данилишина Б.М., Добряка Д.С., Іванух Р.А., Мессель-Веселяка В.Я., Саблука П.Т., Трегобчука В.М., Федорова М.М., [1, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 17] Дослідження еколого-економічних проблем використання земельних ресурсів Карпатського регіону України присвячені наукові праці Бриндзі З.Ф., Лендела М.А., Тьорло В.В., [2, 10, 16] Проте, особливості оптимізації територіальної структури землекористування, питання раціонального використання земель у процесі різноукладного господарювання, його вплив на соціально-економічні проблеми регіону, поки що, вивчені недостатньо.

**Романович Рудольф Антонович** – аспірант кафедри економіки, менеджменту та маркетингу УжНУ

Метою даної статті є дослідження напрямів вдосконалення галузевої і територіальної структури господарського землекористування в області, визначення економічних засад регулювання земельних відносин. Стаття складається зі вступу, двох розділів та висновків. У першому розділі розглянуто методологічні аспекти дослідження господарського використання земель. У другому розділі висвітлено особливості реалізації територіальної організації землекористування в сучасних умовах. Методологія дослідження побудована на аналізі статистичних даних, із застосуванням аналітично-порівняльного методу.

## 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Відомо, що сутність землекористування полягає у використанні земельних угідь як територіального ресурсу розвитку суспільства та збереження і відтворення природного середовища, а також як основного засобу виробництва в сільському господарстві. До того ж, основним завданням аграрного землекористування є призупинення спаду виробництва сільськогосподарської продукції, досягнення стабільної тенденції у збільшенні обсягів вирощування основних її видів, найбільш повного забезпечення продовольством населення в територіальному зрізі.

Дослідження наявних земельних ресурсів передбачає аналіз динаміки згрупованих показників, оцінку впливу природних та економічних факторів на їх якісний стан, визначення можливості його розширеного відтворення. Цей процес потребує наукового обґрунтування та відповідного законодавчого забезпечення реформування земельних відносин з метою раціонального використання земельних ресурсів на тривалий період.

Аналізуються також, наступні показники: *структура земельних і сільськогосподарських угідь* – процентне співвідношення різних видів угідь у загальній земельній площі або площі сільськогосподарських угідь; *коефіцієнт сільськогосподарського освоєння території* – відношення площі сільгоспугідь до загальної земельної площі; *коефіцієнт інтенсивності використання земельних угідь* – відношення площі ріллі, багаторічних насаджень, культурних сіножатей, багаторічних культурних пасовищ до загальної площі сільськогосподарських угідь; *рівень землезабезпечення населення* – відношення загальної земельної площі та сільськогосподарських угідь, у тому числі ріллі, до загальної чисельності населення; *рівень ефективності використання землі* характеризують виробництвом валової продукції (у поточних або порівняльних цінах) або отриманим валовим доходом сільського господарства на 1 га сільськогосподарських угідь.

Серед природних та соціальних чинників у процесі дослідження слід звернути увагу на негативні наслідки землекористування, проаналізувати причини що їх обумовлюють, зокрема, ступінь розповсюдження площинної ерозії та здійснення протиерозійних заходів, застосування органічних і мінеральних добрив та пестицидів під посіви сільськогосподарських культур. Важливим є також, вивчення еколого-економічних проблем використання земельних ресурсів шляхом удосконалення аграрного, лісгосподарського та природоохоронного землекористування.

## 2 ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

За час незалежності України, з метою активізації аграрної, в тому числі земельної реформи, в державі напрацьована значна законодавчо-правова база. Так, у березні 1991 року був прийнятий Закон України „Про підприємства в Україні”, а з 1 січня 2004 року набрав чинність Господарський Кодекс України, в статті 63 якого зазначено, що залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів: приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи); підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності); комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади; державне підприємство, що діє на основі державної власності; підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності), [14, с.187].

У процесі реформування аграрного сектора, реструктуризацію колективних сільськогосподарських підприємств було проведено в межах основних положень статті 31 Закону України „Про колективне сільськогосподарське підприємство” (лютий, 1992 р.), у якій було визначено основні напрями реорганізації колективних господарств: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення.

Що ж стосується структурної перебудови сільського господарства держави, вона і нині здійснюється в межах чинного законодавства з метою впровадження та завершення основних змін у концепції власності на землю і майно, формування виробничо-господарських структур ринкового типу та становлення господарських відносин притаманних ринковій економіці.

За останні п'ять років у Закарпатській області пройшли значні зміни щодо кількості виробників сільськогосподарської продукції та розподілу сільськогосподарських підприємств за формами власності та господарювання. Це, зокрема, підтверджено даними таблиці 1.

Характер територіального землекористування знаходиться в прямій залежності від ступеню

реструктуризації аграрного сектора, формування та ефективного функціонування нових суб'єктів господарювання. Оскільки поряд зі зміною виробників сільгосппродукції змінюються форми власності і форми господарювання, тому сільськогосподарські підприємства перетворюються у нові виробничо-господарські структури ринкового типу. Разом з тим, слід враховувати що персоніфікація власності та приватизація земельно-майнових ресурсів не є кінцевою метою реструктуризації сільського господарства. Попереду формування нових типів підприємств у сфері агробізнесу.

Дослідженнями підтверджено, що успіх подальшого реформування аграрного сектора залежить від ступеня завершеності земельної реформи. Зокрема, законодавчими актами встановлено, що земельна реформа „... є складовою частиною економічної реформи, здійснюваної в Україні у зв'язку з переходом економіки держави до ринкових відносин. Завданням цієї реформи є перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну та

колективну власність, а також, користування підприємства, закладам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на селі, формування багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель”, [12, с.252-254].

Аналіз структури сільськогосподарських угідь та її динаміки внаслідок трансформаційних процесів в аграрному секторі Закарпатської області підтверджує значні зміни. Територія області займає 1275,3 тис.га, а в сільськогосподарському використанні знаходиться лише 429,1 тис.га, що складає 33,6% загальної її площі. За станом на 1 січня 2004 року на ріллю припадає 198,7 тис.га, 82,7 тис.га – на сіножаті, 128,7 тис.га – на пасовища і 18,4 тис.га займають багаторічні насадження.

Усі земельні угіддя закріплені за 668702 землекористувачами, з яких 283 є сільськогосподарськими підприємствами (208 недержавних та 75 – державних), 1495 – фермерськими господарствами та 659768 – господарствами населення.

**Таблиця 1 Розподіл сільськогосподарських підприємств та виробників сільськогосподарської продукції за формами власності та господарювання\***

	2001	2002	2003	2004	2005	2005 у % до 2001р.
Сільськогосподарські підприємства	1803	1727	1655	1672	1644	91,2
у тому числі						
державні	40	26	21	25	25	62,5
недержавні	1763	1701	1634	1647	1619	91,8
З них						
господарські товариства	164	151	139	119	119	72,5
кооперативи	30	28	18	13	13	43,3
підсобні та інші сільськогосподарські підприємства (колективні, міжгосподарські, підсобні господарства, інших несільськогосподарських підприємств, установ та ін.)	96	88	86	87	87	90,6
приватні (приватно-орендні) підприємства	14	14	14	11	11	78,6
фермерські господарства	1459	1420	1377	1417	1389	95,2
Особисті селянські господарства, тис.	294,9	296,0	295,2	295,5	295,8	100,3
Власники землі в колективних та індивідуальних садах і городах, тис.осіб	66,9	65,2	63,9	63,9	63,8	95,4

Джерело: Закарпаття'2004. Статистичний щорічник. Державний комітет статистики. Головне управління статистики у Закарпатській області. Ужгород. 2005.- С.163.

У користуванні та власності сільськогосподарських підприємств і фермерів знаходиться 81,4 тис.га сільгоспугідь (17,7%), з них 49,2 тис.га ріллі.

В області змінилося співвідношення площі сільськогосподарських угідь на користь господарств населення, частка яких становила на початок 2005 року 75,9%. При цьому у середньому по Україні зберігається за сільгосппідприємствами високий розмір землеволодіння, на початок 2995 року їх питома частка у загальній площі сільгоспугідь країни склала 56,3%. Характерною особливістю земель об-

ласті є лісистість та невисокий відсоток площ, придатних для сільськогосподарського виробництва, у тому числі найменша по країні площа орних земель. Ступінь освоєності території і ступінь розораності є також, найнижчими і становить відповідно 37,1 та 15,7% при 72,1 та 56,1 по Україні.

Разом з тим, особливістю Закарпатської області є низька землезабезпеченість. На одного жителя області припадає 0,36 га сільськогосподарських угідь та 0,15 га ріллі. Однак, в порівнянні до України, інтенсивність використання сільгоспугідь області характеризується наступними показника-

ми: питома частка площі сільгоспугідь складає 1,1%, а валової продукції сільського господарства (у порівнянних цінах 2000 року) – 2,1, виробництво м'яса (реалізація в живій вазі) – 2,8, молока всіх видів – 3,2%, [8, с.14].

Особливістю територіальної структури землекористування області є вертикальна зональність: область у географічному відношенні поділена на низинну (43,8% сільськогосподарських угідь), передгірську (25,3%) та гірську (30,9%) підзони. Для гірської та передгірської підзон властива крутизна

угідь: площі за ухилом території орних земель до 1<sup>0</sup> складають 141,4 тис.га, від 1 до 3<sup>0</sup> – 18,9, від 3 до 7<sup>0</sup> – 16,5 тис.га. Тут слід зазначити, що названі угіддя в процесі використання піддаються негативному впливу ерозії.

Ступінь використання орних земель значною мірою визначається структурою посівних площ сільськогосподарських культур, а сільгоспугідь – наявністю площ багаторічних насаджень, (таблиця 2).

**Таблиця 2 Структура посівних площ та валовий збір основних сільськогосподарських культур<sup>1</sup>**

(у господарствах усіх категорій)

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
<b>Структура посівних площ, тис.га</b>						
Вся посівна площа	191,7	184,5	192,3	191,7	191,9	190,0
Зернові культури	65,5	72,1	78,1	81,0	81,7	82,4
Технічні культури	3,4	3,1	2,1	2,3	2,5	2,2
Картопля та овоче-баштанні культури	38,4 <sup>2</sup>	45,1 <sup>2</sup>	45,6 <sup>2</sup>	47,0	46,7	47,2
Кормові культури	84,8	64,2	66,5	61,4	61,0	58,1
<b>Площа багаторічних насаджень, тис.га</b>						
Плодоягідні насаджень	29,6	14,8	14,4	14,3	14,1	13,7
Виноградники	6,3	5,2	5,0	5,1	4,8	4,7
<b>Валовий збір, тис. т</b>						
Зернові та зернобобові культури (включаючи кукурудзу) <sup>3</sup>	196,9	166,8	243,9	260,7	272,0	355,4
Соняшник на зерно <sup>3</sup>	2,0	1,2	1,1	1,7	2,3	2,3
Тютюн	0,7	0,1	0,2	0,2	0,1	0,01
Картопля	326,8	478,0	474,6	534,0	521,9	560,9
Овочі (без насінників) <sup>2</sup>	121,7	123,3	186,8	193,7	208,5	216,2
Плоди та ягоди	116,5	103,6	78,4	72,3	86,0	64,4
Виноград	13,8	41,9	26,4	26,0	31,2	31,3

Джерело: <sup>1</sup> Закарпаття'2004. Статистичний щорічник. – Ужгород, 2005. – С. 170, 172, 192.

<sup>2</sup> Включаючи овочі закритого ґрунту.

<sup>3</sup> У вазі після доробки

У структурі сільськогосподарських угідь посівні площі займають 190,0 тис. га, або 41,7%, багаторічних насаджень - 4,0%. У структурі посівних площ 43,4% займають зернові культури, 24,8 – картопля та овоче-баштанні, 30,6 – кормові культури. Однак, за останні роки в господарствах області зберігається тенденція до збільшення площ посівів під зерновими та зниження площ під кормовими культурами. Так, у 2004 році у порівнянні з 1995 роком під зерновими культурами було зайнято 82,4 тис. га, або на 16,9 тис. га більше, а площі під кормовими культурами зменшилися на 26,7 тис. га. Існуюча тенденція негативно вплинула на кількісне зростання виробництва кормів, забезпечення потреб тваринництва. У свою чергу за аналізований період в господарствах всіх категорій зменшилося поголів'я великої рогатої худоби на 55,5 тисяч голів, свиней на 8,4, овець та кіз – 44,2 тис.

голів, слід однак зазначити, що господарства населення з року в рік нарощують поголів'я продуктивної худоби та птиці

Зменшення виробництва кормів та кількості поголів'я вплинуло на виробництво продуктів тваринництва. Наприклад, виробництво м'яса (у забійній вазі, 2004 р.), становило 39,6 тис. тонн, або на 9,6 тис. т менше проти 1995 року.

За останні роки область втрачає потенційні можливості виробництва традиційних культур - плодів, ягід та винограду. Площі плодоягідних насаджень скоротилися більш ніж у двічі, а виноградників на - 35,4%. У порівнянні з 2000 роком плодів та ягід вироблено на 39,2 тис. т, а винограду на 10,6 тис. т менше.

На фоні зазначених негараздів в аграрному господарюванні області відмічено певні позитивні зрушення. Так, у 2004 році валова продукція сіль-

ського господарства (у порівнянних цінах 2000 р.) вироблена у господарствах усіх категорій досягла 1415,1 млн. грн., або на 163,2 млн. грн. (13,0%) більше у порівнянні з 1995 р. До цього потрібно додати, що частка господарств населення у виробництві валової продукції сільського господарства в аналізованому році (2004 р.) становила 93,1%.

Дослідженнями підтверджено, що інтенсивне і раціональне використання угідь можна забезпечити шляхом внесення мінеральних та органічних добрив. В аграрних підприємствах Закарпатської області у 2004 році було внесено у перерахунок на поживні речовини – 20,2 тис. ц мінеральних та 24,7 тис. т органічних добрив, що у порівнянні з 1996 роком, відповідно в 1,7 рази та майже у 20 разів менше.

У регіоні потребують вирішення еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів та забезпечення природоохоронного землекористування. Це зумовлено негативним впливом катастрофічних повеней, що мають місце на території області, зокрема, у листопаді 1998 і березні 2001 року. Прослідковується певна закономірність: порушення принципів раціонального природокористування в гірській частині області обумовлює найбільші деструктивні наслідки, а отже і збитки в господарствах передгірної та низинної підзон області. Внаслідок повені 2001 року в господарствах області загинуло майже 6 тис. га озимих, 1,1 тис. га пасовищ і сіножатей, 1,0 тис. га багаторічних трав. Усього рослинництву було завдано збитків на суму близько 7 млн. грн., а тваринництву – на 334,6 тис. грн., [3, с.143].

У системі здійснення вимог територіального землекористування значну роль повинні відіграти органи місцевого самоврядування. Саме вони покликані забезпечити впровадження ефективних форм організації агро- та лісокористування шляхом становлення на селі господарських структур ринкового типу, які могли б забезпечити функціонування ефективного економічного механізму ре-

гулювання взаємовідносин із навколишнім природним середовищем і враховували б існуючі в кожному конкретному випадку особливості природних, соціальних та економічних умов землекористування.

## ВИСНОВКИ

Удосконалення територіальної системи землекористування потребує завершення земельної реформи, обґрунтування і здійснення заходів з раціоналізації використання земельних угідь. Особливості аграрного господарювання в Закарпатській області вимагають врахування структури земельного фонду в різних підзонах регіону та специфіку впливу основних типів використання земельних ресурсів на довкілля і, зокрема, екологічну ситуацію. Надзвичайно виваженим повинен бути підхід при прогнозуванні використання земельного фонду в сільському господарстві, що зумовлено зміною форм власності та форм господарювання.

Одним з основних завдань в аграрному землекористуванні є призупинення спаду виробництва сільськогосподарської продукції та досягнення стабільної тенденції у збільшенні обсягів вирощування всіх основних її видів. А це можливе за умови забезпечення відтворення родючості ґрунтового покриву на основі створення економіко-організаційних передумов та достатнього фінансового забезпечення потреб еколого безпечного розвитку АПК. У реалізації цих завдань важлива роль належить удосконаленню територіальної організації аграрного землекористування.

Аналіз існуючих у Закарпатській області передумов та об'єктивних чинників, які впливають на ефективність використання земельних ресурсів засвідчив необхідність проведення подальшого моніторингу територіальної організації землекористування з метою реалізації значних змін у системі використання земельних ресурсів.

## ПЕРЕЛІК ВИКОСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейцев В.І. Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні: Навч.-практ. посіб. – К.: Істина, 1999. – 320с.
2. Бриндзя З.Ф. Еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів Західного регіону України. – Тернопіль: Збруч, 1996. – 186с.
3. Газуда Л.М. Ресурсний потенціал аграрних підприємств в умовах трансформації відносин власності. – Ужгород: УжНУ, ПП „Медіум”, 2004. – 220с.
4. Гайдуцький П.І., Стельмашук А.М. Земля: власність, оренда, рента. – К.: Урожай, 1994. – 184с.
5. Даниленко А.С. Актуальні проблеми розвитку земельної політики. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Реформування земельних відносин як процес відродження українського села. (Щорічник наукових праць): За матеріалами міжрегіональної науково-практичної конференції (м.Тернопіль, 29-30 червня 2000 р.)/НАН України, Інститут регіональних досліджень. Редкол.: відповідальний редактор академік НАН України М.І.Долішній. – Випуск ХУІІІ. – Львів, 2000. – 584с.
6. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І. та ін. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. – К.: РВПС України, 1999. – 716с.
7. Добряк Д.С. Методологічні основи формування ціни землі/Матеріали научн.практ.конф. «Проблеми земельної реформи в Україні». – Київ: СОПС України НАН України. – 1994.
8. Закарпаття'2004. Статистичний щорічник. – Ужгород, 2005. – 640с.

9. Іванух Р.А. Охорона і раціональне використання природо-ресурсного потенціалу сільського господарства. – К.: Урожай, 1998.
10. Лендел М.А. Аграрні відносини на Закарпатті: уроки минулого і сучасність. – Ужгород: Патент, 1999. – 275с.
11. Мессель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Методологічні та методичні принципи грошової оцінки сільськогосподарських угідь. – К.: ІАЕ УААН, 1995.
12. Постанова Верховної Ради України „Про земельну реформу”// Земельні відносини в Україні: Законодавчі акти та нормативні документи. – К.: Урожай, 1998.
13. Саблук П.Т., Мессель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Реформування земельних відносин, форм власності і господарювання. – К.: ІАЕ УААН, 1996.
14. Теньков С.О. Науково-практичний коментар до Господарського кодексу України: Від 16 січня 2003 р. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 720 с.
15. Трегобчук В.М. Концептуальні основи сталого та еколого безпечного розвитку національного АПК/Проблеми сталого розвитку. – К.: ВМЕ, 1998.
16. Тьорло В.В. Особливості та основні напрями удосконалення територіальної організації землекористування Закарпатської області// Продуктивні сили і регіональна економіка: збірник наукових праць: в 2 ч. – К.: РВПС України НАН України, 2001. – Ч. 2.
17. Федоров М.М. Економічні проблеми земельних відносин у сільському господарстві. – К.: ІАЕ, 1998.

УДК 330.322.014

## АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Пап В.В.

*У статті виокремлено базові принципи формування та реалізації ефективної політики у сфері інвестування, проведено аналіз ефективності інвестиційного процесу в Закарпатській області, визначено його переваги та недоліки. Досліджено основні проблеми низької активності регіонального інвестування та запропоновано можливі шляхи їх вирішення. У роботі визначено концептуальні підходи щодо формування інвестиційної політики в регіоні, яка повинна базуватись на комплексному використанні його геополітичних, природно-ресурсних та інших переваг.*

*Кількість бібліографічних посилань – 3; мова – українська.*

**Ключові слова:** інвестиційний процес, інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал, регіон, реформування.

### ВСТУП

Для комплексного управління інвестиційним процесом необхідний свідомий цілеспрямований вплив зі сторони окремого суб'єкта, органів влади на інвестиційні ресурси, об'єкти інвестування та інвестиційну діяльність з метою досягнення передбаченого результату. На макро- і мікрорівнях воно здійснюється за допомогою правових, адміністративних, організаційних, фінансових та економічних інструментів. Оскільки інвестиційна сфера є складовою частиною економіки, то управління інвестиційними процесами, які відбуваються у ній, не може здійснюватися інакше, як у рамках загальної економічної політики, складовою якої є інвестиційна політика.

Регулювання інвестиційного процесу на регіональному рівні в державі з ринковою економікою здійснюється за допомогою:

- здійснення органами місцевого самоврядування інвестиційної політики, яка визначає та підтримує пріоритетні напрямки розвитку економіки території;
- індикативного планування результативних показників та встановлення нормативів регулювання регіонального інвестиційного процесу;
- забезпечення належного функціонування договірно-правової системи.

Управління процесом інвестування охоплює всю інвестиційну сферу і передбачає комплексну оцінку інвестиційної привабливості об'єктів інвестування (підприємств, окремих проектів) та інвестиційного клімату регіонів. Існуючі методики дозволяють встановлювати інвестиційні рейтинги стосовно макросистеми та мікросистем, що є

---

Пап Василь Васильович, к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту Мукачівського технологічного інституту, тел. (8 231) 6-03-56